

30. 6. 2023

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K úpravě rozdělování zisku do fondů společnosti ve stanovách

Nejvyšší soud vydal dne 25. 4. 2023 pro praxi důležité usnesení sp. zn. 27 Cdo 948/2022, které potvrzuje náš dlouhodobý právní závěr o tom, že řada českých obchodních korporací (zejména vodárenských společností), má ve stanovách vadně (nicotně) upraven mechanismus rozdělování zisku do různých účelově vázaných fondů (bez vymezení bližších podmínek tvorby těchto fondů), kdy stanovy tímto nezákonným způsobem jednak nepřipustně přenáší pravomoc rozhodovat o rozdělení zisku z valné hromady na představenstvo a jednak následně dochází k rozdělení zisku třetím osobám odlišným od akcionářů bez náležité opory ve stanovách (§ 34 odst. 1 z. o. k.).

Uvedená vada může ve výsledku zakládat důvod neplatnosti usnesení valné hromady o rozdělení zisku pro absenci důležitých důvodů.

Ke skutkovému stavu:

a) řízení před soudem prvního stupně

Menšinový akcionář se návrhem datovaným dne 21. 9. 2020 domáhal, aby soud vyslovil neplatnost usnesení valné hromady vodárenské společnosti konané dne 26. 6. 2020, kterým bylo rozhodnuto o rozdělení zisku společnosti za rok 2019 (dále jen „usnesení valné hromady“).

Návrh usnesení o rozdělení zisku zněl: „Valná hromada společnosti schvaluje rozdělení zisku takto: Disponibilní výsledek hospodaření za rok 2019 je 3.055.879,66 Kč. Příděly v Kč: Rozvojový fond: 955.000 Kč; sociální fond: 2.100.000 Kč; nerozdělený zisk 879,66 Kč.“

Před konáním valné hromady podal menšinový akcionář písemný protest datovaný 16. 6. 2020, v němž zpochybnil soulad navrhovaného usnesení valné hromady se zákonem. Důvodem byla podle menšinového akcionáře skutečnost, že zadržování zisku ve fondech společnosti, namísto rozdělení zisku k jeho vyplacení mezi akcionáře, je v rozporu s právem akcionářů podílet se na zisku společnosti.

Soud prvního stupně návrh menšinového akcionáře zamítl.

b) odvolací řízení

Odvolací soud provedl dokazování stanovami společnosti. Z nich zjistil, že:

Článek 39 (Rozdělování zisku) zní: „1. O rozdělování zisku společnosti rozhoduje valná hromada na návrh představenstva přezkoumaného dozorčí radou. 2. Zisk společnosti, dosažený v účetním období, použije společnost nejprve ke splnění daňových povinností stanovených obecně závaznými právními předpisy, poté k doplnění dalších fondů zřízených představenstvem dle těchto stanov, a k dalším účelům schváleným valnou hromadou. Zbývající část zisku lze použít k rozdělení na podíl na zisku. 3. Valná hromada může rozhodnout, že část zisku, jež není účelově vázána, bude použita ke zvýšení základního kapitálu společnosti, nebo že bude ponechána jako nerozdělený zisk.“

Článek 41 (Vytváření dalších fondů) zní: „1. Společnost zřizuje sociální fond, rozvojový fond, stimulační fond a případně další fondy. 2. Pravidla tvorby a čerpání sociálního, rozvojového a stimulačního fondu, případně dalších fondů stanoví představenstvo.“

Vycházejí dále ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně odvolací soud uzavřel, že podle § 34 odst. 1 z. o. k., zisk lze rozdělit osobám odlišným od akcionářů pouze tehdy, umožňují-li to stanovy.

Podle názoru odvolacího soudu články 39 a 41 stanov společnosti „neupravují žádná kritéria pro rozdělování zisku“, což má znamenat, že „o rozdělení rozhoduje představenstvo, vše je na jeho rozhodnutí.“

Nato odvolací soud uzavřel, že usnesení valné hromady společnosti je „nicotné pro rozpor se zákonem (§ 245 o. z.)“, přičemž o „vyslovení nicotnosti“ soud rozhoduje „z úřední povinnosti“.

Svůj závěr o „nicotnosti“ usnesení valné hromady odvolací soud odůvodnil takto: „Pokud valná hromada rozhodla o rozdělení zisku jinak, než v podobě jeho přiznání akcionářům, aniž pro to měla oporu ve stanovách, rozhodnutí nezaložilo přiznané právo na podíl na zisku. Jinak řečeno, stanovy nevyhoví požadavkům zákona na to, aby podle jejich znění mohl být rozdělen zisk jinak, než akcionářům. V daném rozsahu jde o nicotnost stanov.“

c) dovolací řízení

Proti usnesení odvolacího soudu podala společnost dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř., majíc za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování Nejvyššího soudu dosud nebyla vyřešena, a sice „zda ustanovení § 34 odst. 1 z. o. k., ve znění účinném ke dni 26. 6. 2020, vyžaduje, aby stanovy korporace upravovaly či stanovovaly kritéria pro rozdělování zisku, a pokud ano, o jaká kritéria se má jednat“.

Nejvyšší soud na podkladě své dřívější judikatury dospěl k následujícím (novým) právním závěrům:

Stanovy akciové společnosti mohou nakládání se ziskem upravit i tak, že určí, že část zisku vytvořeného společností bude přidělována do fondů společnosti. Jak Nejvyšší soud dovodil v R 9/2020, ujednání stanov určující, že část zisku bude přidělena do stanovami zřízených) fondů společnosti, může (dokonce) představovat důležitý důvod pro to, aby zisk nebyl rozdělen mezi akcionáře.

Nejvyšší soud nicméně nemůže odhlédnout od faktu, že rozhodování o rozdělení zisku je podle § 421 odst. 2 písm. h) z. o. k. v působnosti valné hromady (což plyne i z § 34 odst. 2 z. o. k.). Prostřednictvím ujednání článků 39 a 41 stanov dovolatelky, které zřizují (ze zisku společnosti naplňované) fondy, do nichž je zisk povinně přidělován, avšak pravidla pro tvorbu těchto fondů - včetně určení výše, do které musejí být ze zisku doplňovány - ponechávají na vůli představenstva, je rozhodování o rozdělení zisku fakticky přenášeno na představenstvo (které k rozhodnutí o rozdělení zisku nemá působnost).

Takový postup by byl přípustný tehdy, nebyly-li by stanovami zřízené fondy účelově vázané, tj. neomezoval-li by právní předpis nebo stanovy jejich použití takovým způsobem, že je nelze rozdělit pro výplatu zisku. Zisk kumulovaný v účelově nevázaných fondech je totiž z pohledu působnosti valné hromady stále disponibilním ziskem, který může svým rozhodnutím kdykoliv rozdělit k vyplacení mezi akcionáře [k tomu srov. důvodovou zprávu k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související

zákony, k návrhu § 34 z. o. k., sněmovní tisk 207/0, Poslanecká sněmovna, 8. volební období, 2017-2021, s. 108-110].

Z článků 39 a 41 stanov dovolatelky však plyne, že zisk převáděný do stanovami zřízených fondů (a v nich akumulovaný) je účelově vázán tak, že jej není možné použít k rozdělení mezi akcionáře společnosti. To se podává z toho, že k rozdělení mezi akcionáře lze podle stanov použít jen zbývající část zisku, tj. část, která nebude přednostně přidělena do fondů.

Představenstvo dovolatelky by tak v důsledku popsaného ujednání stanov bylo oprávněno „rozhodovat“ o rozdělení zisku společnosti tím způsobem, že pokaždé „nastaví parametry“ stanovami zřízených fondů, aniž by akcionáři společnosti byli schopni ovlivnit, jak velká část zisku zbyde valné hromadě k rozdělení mezi akcionáře. Takový postup představenstva - dovedený ad absurdum - by mohl valnou hromadu zbavit možnosti rozhodovat o rozdělení zisku.

Obecně řečeno, určují-li stanovy akciové společnosti, že zisk je povinně přidělován do účelově vázaných fondů společnosti, avšak pravidla pro tvorbu těchto fondů ponechávají zcela na rozhodnutí představenstva, jsou v této části v rozporu s donucujícím ustanovením zákona, podle něhož o rozdělení zisku rozhoduje nejvyšší orgán společnosti [§ 421 odst. 2 písm. h) z. o. k.], v důsledku čehož se na usnesení valné hromady, kterým byly stanovy v takovém znění schváleny, hledí (v části, která deleguje úpravu pravidel tvorby fondů na představenstvo) jako by nebylo přijato (§ 245 o. z. ve spojení s § 45 z. o. k.). Dotčená část stanov proto nevyvolává zamýšlené právní účinky.

Hodlá-li akciová společnost ve stanovách zřídit účelově vázané fondy tvořené ze zisku (do nichž je zisk povinně přidělován), musí stanovy společnosti upravit alespoň výši, do jaké budou tyto fondy naplňovány nebo určit, jak velká část zisku do nich bude přidělována, jakož i konkretizovat účel, k němuž mají být prostředky z fondu použity (např. zda z fondů mohou být poskytována plnění osobám odlišným od akcionářů společnosti).

Určují-li stanovy (jako je tomu v projednávané věci), že zisk je přidělován do účelově vázaných fondů, avšak neupravují, do jaké výše má být zisk do fondů přidělován, není takové ujednání pro valnou hromadu při rozdělování zisku závazné (usnesení valné hromady nebude trpět vadou, nepřidělí-li zisk do těchto fondů), a bude-li zisk valnou hromadou do těchto fondů přidělen, nejde bez dalšího o důležitý důvod pro nerozdělení zisku mezi akcionáře ve smyslu závěrů R 9/2020.

Názor odvolacího soudu, podle kterého jsou „nicotné“ stanovy společnosti v rozsahu, v němž přenechávají určení pravidel pro tvorbu stanovami zřízených účelově vázaných fondů, do nichž je povinně přidělován zisk, na rozhodnutí představenstva, tak je - ač neobratně formulován - ve výsledku správný.

Naproti tomu, názor odvolacího soudu, podle něhož se - v případě usnesení valné hromady - „nejedná o rozhodnutí valné hromady účastníka“, není správný. **Skutečnost, že v poměrech projednávané věci stanovy (s přihlédnutím k závěrům uvedeným v odstavcích [38] a [40]) nezavazovaly valnou hromadu k přidělení zisku do fondů společnosti, znamená pouze to, že odvolací soud musí dále zkoumat, měla-li valná hromada k přidělení zisku do fondů společnosti důležitý důvod, případně existoval-li jiný důležitý důvod, pro který nebylo možné zisk rozdělit k vyplacení mezi akcionáře.**

Závěr:

S ohledem na shora prezentované stanovisko Nejvyššího soudu bude třeba u celé řady

tuzemských společností provést důkladnou revizi stanov v části upravující rozhodování o rozdělování zisku a jiných vlastních zdrojů společnosti tak, aby vyhovovaly zákonným požadavkům.

JUDr. Vladimír Janošek,
advokát

trvale spolupracující s ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.

Plzeňská 3350/18
150 00 Praha 5 - Smíchov

Tel.: +420 731 773 563
e-mail: janosek@arws.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)